

**СЕКЦІЯ
ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ТА
ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

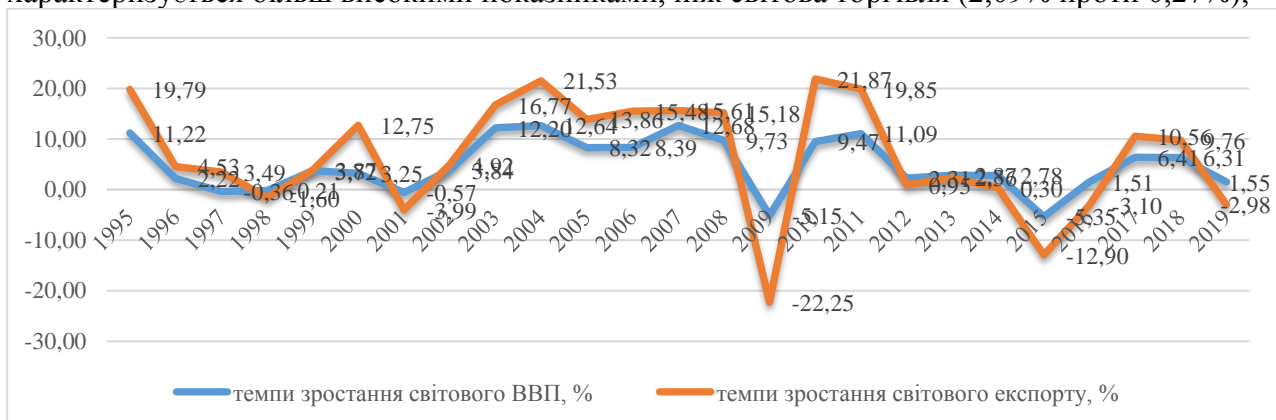
БАЛАБАНОВА Н.В.,
к.н. з держ.упр., доцент
Маріупольський державний університет

**АКТУАЛЬНІ ТРЕНДИ СУЧАСНОГО ЕТАПУ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ
ТОРГІВЛІ**

На початку ХХІ ст. розвиток міжнародної торгівлі товарами відбувався в умовах зростання світового товарообігу, лібералізації торговельної політики та посилення позицій країн, що розвиваються, на світових товарних ринках.

Щодо сучасних тенденцій та трендів розвитку світової економіки та міжнародної торгівлі, то можна зазначити наступне:

1. Синхронізація динаміки світової торгівлі та світового ВВП, причому темпи зростання торгівлі характеризуються більш високими темпами, ніж зростання ВВП. З 1995 р. до 2000 р. світовий товарний експорт зростав щорічно у середньому на 7%, тоді як світовий ВВП – на 3,3%. З 2000 р. до 2010 р. світовий товарний експорт зростав у середньому на 10%, а світовий ВВП – на 6,8%. Уповільнення темпів зростання цих макроекономічних показників починається з 2009 р. А протягом 2015-2019 рр. зростання світового виробництва характеризується більш високими показниками, ніж світова торгівля (2,09% проти 0,27%);

Рис.1. Динаміка темпів зростання світового виробництва та світового експорту, 1995-2019 рр. (%)

2. Нерівномірність темпів зростання міжнародної торгівлі. До кінця 90-х років ХХ ст. міжнародна торгівля зростала швидкими темпами. Водночас зростання сповільнювалося під час декількох криз, які мали місце в цей період – валютної кризи в Мексиці (1994–1995 рр.), фінансової кризи в Азії у 1997 р. та ін. Темпи зростання міжнародної торгівлі ще прискорилися з початку 2000-х років і різко сповільнилися внаслідок економічної кризи 2008 р. У 2009 р. вартість світового експорту зменшилася на 12% проти попереднього року: на 22% знизився світовий експорт товарів і на 9% – експорт послуг [3]. Відновлення темпів зростання світової торгівлі почалось з 2010 р. і середні темпи зростання світового експорту товарів за останні майже 10 років склали 2,2%;

3. Відбувається зміна балансу глобальних конкурентних сил внаслідок інтеграції у світову торговельну систему східноазійських країн, що з одного боку призводить до підвищення глобального попиту, з іншого – до формування нових умов функціонування глобальних ринків та необхідності коригування моделі участі у міжнародній спеціалізації його

учасниками. Темпи зростання обсягів торгівлі країн, що розвиваються, в цілому перевищили темпи зростання в розвинених країнах, що зумовило підвищення питомої ваги цієї категорії країн з 27,96% у 1995 р. до 44,55% у 2018р. при зменшенні питомої ваги розвинених країн з 69,83% до 51,94% за цей же період;

4. Посилюється роль транснаціональних корпорацій, які прискорюють процеси розповсюдження нових технологій, розвитку транспортної логістики, поширення аутсорсингу. 80% міжнародної торгівлі відбувається в ланцюгах доданої вартості, прив'язаних до транснаціональних корпорацій. Прямі іноземні інвестиції сприяли спеціалізації певних країн на окремих стадіях виробництва товарів (цей процес відомий як вертикальна інтеграція), що мало наслідком інтенсифікацію міжнародної торгівлі [3].

5. Зберігається та посилюється тенденція до географічної концентрації торговельних потоків, за якої на США, Китай, Францію, Німеччину, Італію та Японію припадає за результатами 2019 р. майже 40% світового експорту.

6. Зміни у товарній структурі світової торгівлі, зумовлені технологічними новаціями і структурними перетвореннями у виробництві, що сприяли збільшенню питомої ваги готових виробів (зокрема зросла частка машин, обладнання і транспортних засобів) і напівфабрикатів та зниженню частки сировинних і продовольчих товарів. Технологічні новації також все більше впливають на ринок праці: з одного боку, процес автоматизації та роботизації виробництва та постачання призводить до зменшення попиту на робочу силу, а з іншого – до появи нових вимог до кваліфікації робочої сили та менеджменту, а відтак і до системи освіти;

7. Посилення глобальної конкурентної боротьби за інноваційні та інтелектуальні ресурси у створенні національних конкурентних переваг;

8. Модифікація моделей економічного зростання, що передбачає перехід від моделі, що базується на масовому уніфікованому виробництві, великомасштабній науці, ефектах масштабу і масовому споживанні, до моделі «гнучких виробничих систем та систем надання послуг», до постійних та довгострокових інновацій, швидко змінюваних й диференційованих структур споживання і нецінової товарної конкурентоспроможності.

9. Зростання значення охорони здоров'я в економіці країн та підвищення екологічності виробництва, що знаходить прояв у формуванні нових вимог до продукції, сировини та матеріалів, підвищенні ролі технічних стандартів, створенні нових можливостей для охорони здоров'я. Ця тенденція зокрема впливає на міжнародну торгівлю фармацевтичними товарами та послугами у сфері охорони здоров'я, торгівлю екологічно чистими товарами тощо [1].

10. Діджиталізація всіх сфер життя, наслідком чого є поява нових товарів та послуг, якісні зміни в технологіях виробництва та способах постачання товарів і послуг, трансформація бізнес-моделей та способів виходу на нові ринки тощо.

Таким чином, подальший розвиток міжнародної торгівлі буде відбуватись під дією зазначених тенденцій та корегуватися з урахуванням ситуації, що склалася у світі у зв'язку з поширенням COVID-19, що призвела до суттєвих та непередбачуваних змін у світовій економіці та міжнародній торгівлі. Багато країн тимчасово відмовилися від звичайних умов торгівлі та обрали для себе більш стриманий формат взаємної торгівлі з іншими країнами.

Список використаних джерел:

1. Біла книга. Як реалізувати експортний потенціал України за умов глобалізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://platforma-msb.org/wp-content/uploads/2016/06/White_book_export_UKR_2016.pdf
2. Офіційний сайт Конференції ООН з торгівлі та розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://unctad.org/>
3. Структурні зміни у світовій торгівлі як чинник розвитку внутрішнього ринку України: колективна монографія [Електронний ресурс] / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НААН України Т.О.Осташко; НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозів. НАН України». – Електрон. ресурс. – К., 2019. – 350 с. – Режим доступу : <http://ief.org.ua/docs/mg/310.pdf>

МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (УКРАЇНА)
ПОЗНАНСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА ПОЛЬЩА)
ТБІЛІСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНЕ ДЖАВАХІШВІЛІ (ГРУЗІЯ)
КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ Б.П. ХАЗДЕУ (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА)
КОМРАТСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ (РЕСПУБЛІКА МОЛДОВА)
ГОСПОДАРСЬКА АКАДЕМІЯ ІМЕНІ Д.А. ЦЕНОВА м. СВІШТОФ (БОЛГАРІЯ)
ДЕПАРТАМЕНТ З ПИТАНЬ ЕКОНОМІКИ МАРІУПОЛЬСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
ВІДДІЛЕННЯ У м. МАРІУПОЛЬ ДОНЕЦЬКОЇ ТОРГОВО-ПРОМИСЛОВОЇ ПАЛАТИ
МОЛОДІЖНА РАДА м. МАРІУПОЛЯ

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН У СВІТОВИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ ПРОСТІР

МАТЕРІАЛИ

VII Міжнародної науково-практичної конференції

20 листопада 2020 р.

*Рекомендовано до друку
Вченою радою економіко-
правового факультету
Маріупольського державного
університету
(протокол № 5 від 19.11.2020 р.)*

Маріуполь, 2020

УДК 339.922 (063)

ББК 65.54я431

Особливості інтеграції країн в світовий економічний та політико-правовий простір: Матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції, 20 листопада 2020 р.— Укл.: Марена Т.В., Беззубченко О.А., Мітюшкіна Х.С., Захарова О.В., Ніколенко Т.І., Балабанова Н.В., Омельченко Г.П. За заг. редакцією д.е.н., проф. Булатової О.В., д.е.н., проф. Чентукова Ю.І. — Маріуполь: МДУ, 2020. — 120 с.

Конференція присвячена проблемам активізації процесу інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір. В роботі конференції приймають участь науковці, викладачі, фахівці-практики, аспіранти, студенти.

Основні напрями роботи конференції:

- Розвиток інтеграційних процесів в умовах глобального середовища: політико-правовий аспект;
- Розвиток міжрегіональної взаємодії та транскордонного співробітництва в умовах інтеграційних пріоритетів;
- Особливості розвитку зовнішньоекономічних та політичних відносин країн в умовах глобалізації;
- Розвиток міжнародних фінансово-кредитних та валютних відносин в умовах глобалізації та участь країн на світовому фінансовому ринку;
- Інноваційно-інвестиційна діяльність країн у світових координатах розвитку;
- Проблеми міжгалузевої співпраці в умовах глобалізації;
- Забезпечення конкурентоспроможності галузей та регіонів національної економіки;
- Проблеми забезпечення сталого розвитку країн в контексті сучасних світових процесів;
- Сучасні можливості стратегічного розвитку м. Маріуполя.

Організаційний комітет конференції ставить перед собою такі задачі:

1. обмін практичними і теоретичними напрацюваннями учасників конференції у сфері вивчення особливостей інтеграції країн у систему світогосподарських зв'язків;
2. розробка напрямів розвитку міжнародних економічних відносин країн світу.

© Автори текстів, 2020 р.
© МДУ, 2020 р.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ РОЗВИТОК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО СЕРЕДОВИЩА:

Беззубченко О.А., Бережний Є.Ю.	Глобальні детермінанти розвитку світової економіки	4
Богатирьов Д.Ф.	Особливості інтеграційних процесів між державами, що мають різні моделі економічного розвитку	8
Козлова С.О.	Міжнародна економічна інтеграція: сутність, проблеми та перспективи розвитку.....	11
Надежденко А.О., Кучерова А.М.	Українська національна ідентичність в умовах глобального середовища.....	13
Чинчін К.І.	Процес формування інтеграційного права в Україні.....	15

СЕКЦІЯ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ТА ПОЛІТИЧНИХ ВІДНОСИН КРАЇН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Балабанова Н.В.	Актуальні тренди сучасного етапу розвитку світової торгівлі	18
Bruch O.O.	Peculiarities of foreign economic activity of Lviv region.....	20
Ємельяненко Є.С.	Особливості зовнішньоекономічних та політичних відносин країн азійсько-тихоокеанського регіону.....	22
Карпенко О.І.	Інтегральний індекс зовнішньоторговельної складової безпеки: інструментарій вимірювання.....	24
Лавчі О.О.	Проблеми та перспективи розвитку біржової торгівлі в Україні... ..	26
Пор'яз Т.Є.	Місце світової торгової організації у глобальній економіці.....	29
Тихонська В.І.	Транзитний потенціал України в умовах глобалізації.....	31
Федоров Е.В.	Протекціонізм та національна безпека.....	33
Черніков К.К.	Оцінка участі України на світовому ринку товарів та послуг.....	35

СЕКЦІЯ РОЗВИТОК МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНИХ ТА ВАЛЮТНИХ ВІДНОСИН В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА УЧАСТЬ КРАЇН НА СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Булатова О.В., Марена Т.В.	Місце країн центральної та східної Європи у світовій фінансовій системі.....	38
Дмитрієв В.Є.	Наслідки стимулюючої бюджетно-податкової політики держави в короткострокових і довгострокових вимірах.....	41

Жанаєв А.А.	роль державної регуляторної політики у подоланні безробіття в Україні.....	43
Кулешова А.А.	Державне регулювання національної валюти.....	45
Кучинська А.С.	Методичні аспекти використання цінових індексів у макроекономічних розрахунках.....	46
Фомичова І.О.	Проблеми нестабільності грошово-фінансової системи України...	48
Чентуков Ю.І., Шабельник Т.В.	Особливості прояву глобальних фінансових трансформацій у країнах центральної та східної Європи.....	50
Шабельник Т.В., Шабельник М.М.	Практичне застосування моделі контролю виникнення фінансових криз за макроекономічними індикаторами на прикладі України.....	53

**СЕКЦІЯ
ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ КРАЇН У СВІТОВИХ
КООРДИНАТАХ РОЗВИТКУ**

Бородіна Ю.О.	Шляхи поліпшення інвестиційного клімату України.....	56
Гнідіна В.С.	Аналіз позицій України у світових рейтингах інновацій.....	58
Захарова О.В.	Інноваційні виміри економічної безпеки країни: методичний інструментарій оцінки.....	61
Макарчук О.Є.	Значення інвестицій для економічного розвитку країни.....	64
Мацука В.М.	Інноваційні стартапи як метод міжнародного інвестування.....	66
Мороз С.О.	Інноваційно-інвестиційна діяльність країн у світових детермінантах розвитку.....	75
Надежденко А.О., Коваленко В.Я.	Деякі питання державного управління розвитком «розумних міст».....	70
Сагірова Г.С.	Безпеківі аспекти інвестиційної привабливості України.....	72
Терентьева К.С.	Зарубіжний досвід залучення іноземних інвестицій в національну економіку.....	75

**СЕКЦІЯ
ПРОБЛЕМИ МІЖГАЛУЗЕВОЇ СПІВПРАЦІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ**

Ашимова Т.С., Іванова В.В.	Агропромисловий комплекс України: можливості в умовах глобалізації.....	78
Балабаниць А.В., Шостак М.П.	Імперативи формування конкурентних переваг на туристичному ринку.....	81
Bernatska I.Ya.	Consulting services in Ukraine: problems and ways of improvement..	83
Кислова Л.А.	Теоретичні аспекти дослідження туризму як стратегічного напрямку формування регіональної економіки.....	85

**СЕКЦІЯ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ГАЛУЗЕЙ ТА РЕГІОНІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ**

Гунько К.В.	Конкурентоспроможність України: проблеми та перспективи...	88
Зайковський О.С.	Місце університетів в економіці знань.....	90
Ле Хонг Чау Лонг	Перспективи та можливості покращення позицій конкурентоспроможності України.....	92
Макогон Ю.В.	Экономические аспекты восстановления территории Донецкого региона в постконфликтный период.....	94
Тумчышун Yu.V.	Assessing the level of region's economic security in terms of its competitiveness in the region.....	96
Щуренко Я.В.	Проблеми зростання ВВП України в умовах соціально-економічної нестабільності.....	99

**СЕКЦІЯ
ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КРАЇН В КОНТЕКСТІ
СУЧАСНИХ СВІТОВИХ ПРОЦЕСІВ**

Беспалов С.І.	Групування країн світу за станом забезпечення екологічної безпеки: можливості використання алгоритмів кластеризації...	102
Куталовський Р.В., Пастернак О. М.	Природничий індикатор сталого розвитку міста: «повітря»....	105
Олійник Д.Я.	Побудова економічної моделі за допомогою теорії ігор.....	106

**СЕКЦІЯ
СУЧАСНІ МОЖЛИВОСТІ СТРАТЕГІЧНОГО РОЗВИТКУ М. МАРІУПОЛЯ**

Дзигар Д.С.	Сучасні можливості стратегічного розвитку м. Маріуполя.....	108
Дресвяннікова В.Д.	Соціальне підприємництво як складова стратегічного розвитку Маріуполя.....	111
Теличко Б.О.	Перспективи міжнародно-економічної інтеграції міста Маріуполь.....	113
Чевичалова Д.О.	Особливості стратегічного розвитку м. Маріуполя.....	114